

TOMASZ WĄGROWSKI
1950 – 2012

1 września 2012 r. w czasie urlopu, tradycyjnie spędzanego z najbliższymi w Tatrach Wysokich, zmarł nagle Tomasz Wągrowski. Niespodziewanie odszedł człowiek, który swą działalnością zawodową oraz badawczą i popularyzującą krajoznawstwo, zapisał się w dziejach naszego regionu. Urodzony w 1950 r. w Warszawie, od 1953 r. mieszkał w Kielcach. Był magistrem inżynierem budownictwa drogowego, absolwentem Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Kielcach i Politechniki Krakowskiej. O jego zawodowych kompetencjach świadczy fakt, że przed kilku laty powierzono mu stanowisko zastępcy dyrektora oddziału kieleckiego w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. Fascynowały go historyczne wyzwania, w których z entuzjazmem uczestniczył, po wieloletnich zaniedbaniach w budowie dróg na Kielecczyźnie. Z domu rodzinnego wyniósł zainteresowania turystyczne i krajoznawcze. Pogłębił je w latach młodzieńczych w Związku Harcerstwa Polskiego, a w pełni rozwinął w Polskim Towarzystwie Turystyczno – Krajoznawczym, z którym był związany nieprzerwanie od 1968 r. Jako początkujący turysta docierał do ówczesnych nestorów kieleckiego krajoznawstwa m.in.: Włodzimierza Gierowskiego, Sylwestra Kowalczewskiego, Edmunda Massalskiego i Juliusza Brauna. Wysłuchiwał ich opowieści o dziejach i rozwoju ruchu krajoznawczego w regionie. Sporządzał z nich notatki, które po latach życzliwie udostępniał badaczom, przewodnikom turystycznym i regionalistom. Był turystą praktykiem. Szczególnie propagował turystykę pieszą. W latach osiemdziesiątych przez kilka lat przewodniczył Komisji Turystyki Pieszej Zarządu Wojewódzkiego PTTK w Kielcach. Organizował wiele rajdów i zlotów dla doświadczonych piechurów. Uważał, że taka forma turystyki pozwala najrzetelniej poznać przebytą drogę i spotkanych ludzi. Jako znakomity przewodnik turystyczny, erudyta, który potrafił zainteresować zarówno starszych jak i młodzież był pomysłodawcą i wieloletnim komandorem Rajdów Rodzinnych. Brały w nich udział wielopokoleniowe rodziny. Miał bardzo rozległe zainteresowania humanistyczne. Jedną z prac, którą napisał z przyjaciółmi - Jerzym Kowalczukiem i Adamem Massalskim, nosi tytuł „W hołdzie dla przeszłości. 1863 – 1864. Województwo Świętokrzyskie”. Stanowi ona katalog najważniejszych wydarzeń z dziejów Powstania Styczniowego, miejsc i osób, które w nim uczestniczyły. Był znawcą, propagatorem życia i twórczości Stefana Żeromskiego. Napisał interesujące przewodniki: Szlak Żeromskiego. Kielce i „góry domowe” oraz „Śladami Stefana Żeromskiego. Przewodnik krajoznawczy dla turystów kolarzy” wydany przez nieistniejącą już Regionalną Pracownię Krajoznawczą przy Oddziale Świętokrzyskim PTTK, dedykowany pamięci prezesa tego oddziału Krzysztofa Wilczyńskiego, który tragicznie zginął w Alpach w lipcu 1995 r. Dbął o upamiętnienie dorobku wybitnych krajoznawców związanych z regionem. Własnym sumptem usytuował na Górze Zelejowej tablicę ku czci żeglarza, harcerza i taternika gen. Mariusza Zaruskiego. Zainicjował i osobiście sfinansował wmurowanie w siedzibie Muzeum Historii Kielc przy ulicy św. Leonarda płyty poświęconej kustoszowi Muzeum Świętokrzyskiego PTK, autorowi przewodników krajoznawczych Sylwestrowi Kowalczewskiemu. Zadbął o to, aby odsłonięciu tablicy towarzyszyło wydanie reprintu jego pracy „Kielce i okolice. Przewodnik krajoznawczy” wydanej w 1938 r. nakładem Okręgu Kieleckiego Związku Nauczycielstwa Polskiego. Zafascynowany dokonaniem jednego z najbardziej zasłużonych ludzi polskiej

turystyki dr Mieczysława Orłowicza ufundował tablicę na budynku schroniska PTTK „Jodełka” w Świętej Katarzynie. Z tej okazji wydał pracę „Mieczysław Orłowicz na szlakach Gór Świętokrzyskich”. Przed jej napisaniem dokonał wnikliwej penetracji zasobów Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Mimo poważnej bazy źródłowej, z której korzystał, napisał ją w formie przystępnej gawędy. Nosił się z zamiarem wydania w najbliższym czasie korespondencji, którą prowadzili ze sobą M. Orłowicz – odpowiedzialny za rozwój turystyki w Polsce w latach międzywojennych i pierwszych powojennych oraz S. Kowalczewski – zajmujący analogiczne stanowisko w tych latach w województwie kieleckim. Są to znakomite źródła historyczne, ukazujące rozwój turystyki polskiej, ale również materiał do studium psychologicznego tych wybitnych osobowości. Na początku lat osiemdziesiątych XX wieku zainicjował wydawanie przewodników po regionie świętokrzyskim. W każdym z nich zamieszczano opis fizyczno – geograficzny i antropogeniczny terenu oraz biogram krajoznawcy – patrona omawianego szlaku. Osobiście opracował główny szlak Gór Świętokrzyskich noszący imię Edmunda Massalskiego oraz szlak wiodący z Chęcina do Łagowa, któremu patronuje Edmund Padechowicz. Przez kilka lat, co miesiąc, na łamach pisma „Przygodnik” wydawanego przez Klub Turystów Pieszych PTTK „Przygoda”, zamieszczał artykuły zatytułowane „Kartki z historii PTK – PTTK w Kielcach”. Te krótkie prace – pięknie napisane, oparte na materiałach źródłowych – ukazywały mało dotychczas znane wydarzenia z dziejów kieleckiej turystyki. Zostały one opublikowane w formie eseju – gawędy w opracowaniu „Studia i materiały z dziejów krajoznawstwa polskiego. PTTK w roku sześćdziesięciolecia” i wyróżnione nagrodą przez Zarząd Główny PTTK. Oddzielną kartę jego społecznych pasji stanowiła działalność w oddziale kieleckim Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji RP. W publikacjach wydawanych przez Stowarzyszenie z okazji organizowanych konferencji, systematycznie zamieszczał artykuły poświęcone wybitnym ludziom związanym z tą niezwykle ważną dziedziną życia, historii rozwoju drogownictwa i ocalałym zabytkom. Jego postępowanie w życiu codziennym nacechowane było prawością, rzetelnością i odpowiedzialnością. Wszechstronny i bogaty dorobek Jego aktywnego życia w pełni zasługuje na opracowanie. Środowisko krajoznawców świętokrzyskich straciło wspaniałego kolegę, szlachetnego człowieka, gorącego patriotę, wielkiego znawcę Ojczyźnej Ziemi, jej dziejów i dnia dzisiejszego.

Andrzej Rembalski

